

Μάθημα / Τάξη

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία
10/3/2024

Επιμέλεια Διαγωνίσματος
Ακαδημαϊκό τμήμα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνας, Πρωταγόρας, 320c /321b -322a

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρόκειται. Προμηθεὶα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νεῖμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκεψαι» καὶ οὕτω πείσας νέμει.

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρα τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ—ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἄνθρωπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεὶα δὲ δι' Ἐπιμηθεὶα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετέλθεν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, με βάση το αρχαίο κείμενο και στη συνέχεια να γράψετε το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

1. Οι θεοί και τα θνητά γένη δημιουργήθηκαν ταυτόχρονα.
2. Τα θνητά γένη δημιουργήθηκαν από τα εξής υλικά: γη, φωτιά και όσα αναμειγνύονται με αυτά.
3. Ο Προμηθέας και ο Επιμηθέας αναλαμβάνουν από κοινού τον εφοδιασμό των θνητών πλασμάτων.
4. Ο Επιμηθέας ξόδεψε χωρίς να το καταλάβει όλα τα εφόδια στα άλογα ζώα.
5. Ο Προμηθέας έκλεψε τη φωτιά και την πολιτική τέχνη για χάρη του ανθρώπου.

(Μονάδες: 10)

B1α. «Ἦν γάρ ποτε χρόνος ... καὶ γῆ κεράννυται»: Με ποια δεδομένα για την κατάσταση του κόσμου αρχίζει ο μύθος (μονάδες 2) και ποιες κοσμολογικές αντιλήψεις φαίνεται να ακολουθεί ο Πρωταγόρας στο χωρίο αυτό (μονάδες 4);

(Μονάδες: 6)

B1β. Να περιγράψετε την προσωπικότητα του Επιμηθέα και του Προμηθέα, καθώς και το ρόλο τους στην εξέλιξη του ανθρώπινου γένους, λαμβάνοντας υπόψη σας και την ετυμολογία των ονομάτων τους.

(Μονάδες: 4)

B2. «Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν»: Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στον μύθο του Πρωταγόρα «ἡ περὶ τὸν βίον σοφία» δόθηκε στον άνθρωπο από τον Προμηθέα σε ένα στάδιο εξέλιξης, που δεν υπήρχε ακόμη κοινωνική οργάνωση. Στη συνέχεια όμως, αποδείχτηκε ότι ήταν μια θεμελιώδης κατάκτηση για όλα τα στάδια του ανθρώπινου πολιτισμού που ακολούθησαν.

Μελετώντας το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα να διερευνήσετε πώς η θεμελιώδης αυτή κατάκτηση αντανακλάται στον δημόσιο βίο των Αθηναίων πολιτών και ποια σημασία έχει για αυτόν.

Πλάτωνος Πρωταγόρας 319 B-C

«Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε, όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα, τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν».

(Μονάδες: 10)

B3. Να χαρακτηρίσετε την καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις ως σωστή ή λανθασμένη:

1. Από τις κατηγορίες που αντιμετώπισε ο Σωκράτης σχετιζόταν περισσότερο με την πραγματική αιτία της δίωξης του η κατηγορία της αθεΐας.
2. Ο Πλάτωνας ίδρυσε την Ακαδημία μετά την επιστροφή του από το πρώτο ταξίδι του στην Σικελία.
3. Για τον Αισχύλο ο Επιμηθέας είναι μεγάλος ευεργέτης της ανθρωπότητας.
4. Σκοπός του Πλάτωνα στο έργο Πρωταγόρας είναι να καταδείξει τις απεριορίστες δυνατότητες της σοφιστικής.
5. Η διάλεξη είναι μία από τις τρεις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν οι σοφιστές.

(Μονάδες: 10)

B4α. Να επιλέξετε για καθεμιά αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β (τρεις λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν).

A	B
1. ἔλαθεν	α. πανόραμα
2. ὄρα̃	β. συνέλευση
3. παρῆν	γ. άδικος
4. δίδωσιν	δ. παρρησία
5. δίκης	ε. όρεξη
6. μετήλθεν	στ. εργοδότης
	ζ. λαθρεπιβάτης
	η. εξουσία
	θ. μετοχή

(Μονάδες: 6)

B4β. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της νέας Ελληνικής, χρησιμοποιώντας ως πρώτο συνθετικό καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **πυρός, γῆ, φῶς, κλέψας.**

(Μονάδες: 4)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο ρήτορας Ανδοκίδης όταν επέστρεψε στην Αθήνα το 403 π.Χ. εκφωνεί το συγκεκριμένο λόγο και ζητά την πολιτική του αποκατάσταση μετά την ανάμειξη του στην υπόθεση του ακρωτηριασμού των Ερμών (ερμαϊκών στηλών), μια πράξη που θεωρήθηκε ιερόσυλη. Στο απόσπασμα που ακολουθεί υποστηρίζει ότι υπήρξε θύμα των περιστάσεων και ότι στοχοποιήθηκε άδικα.

Τούτων τοίνυν οὕτως ἔχόντων οὐκ ὀλίγω μοι παρὰ γνώμην ἠύρέθη τὰ ἐνταῦθα πράγματα ἔχοντα. Κατέπλευσα μὲν γὰρ ὡς ἐπαινεθσόμενος ὑπὸ τῶν ἐνθάδε προθυμίας τε ἔνεκα καὶ ἐπιμελείας τῶν ὑμετέρων πραγμάτων· πυθόμενοι δέ τινές με ἤκοντα τῶν τετρακοσίων ἐζήτουν τε παραχρῆμα, καὶ λαβόντες ἤγαγον εἰς τὴν βουλήν. Εὐθύς δὲ παραστάς μοι Πείσανδρος «ἄνδρες» ἔφη «**βουλευταί**, ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐνδεικνύω ὑμῖν σῖτόν τε εἰς τοὺς πολεμίους εἰσαγαγόντα καὶ κωπέας». Καὶ τὸ πρᾶγμα ἤδη πᾶν διηγείτο ὡς ἐπέπρακτο. Ἐν δὲ τῷ τότε τὰ ἐναντία φρονοῦντες δῆλοι ἦσαν ἤδη οἱ ἐπὶ στρατιᾶς ὄντες τοῖς τετρακοσίοις. **Κάγώ** θόρυβος γὰρ δὴ τοιοῦτος ἐγίγνετο τῶν βουλευτῶν καὶ ἐπειδὴ ἐγίγνωσκον ἀπολούμενος, εὐθύς προσπηδῶ πρὸς τὴν ἐστίαν καὶ λαμβάνομαι τῶν ἱερῶν. Ὅπερ μοι καὶ πλείστου ἄξιον ἐγένετο ἐν τῷ τότε· εἰς γὰρ τοὺς θεοὺς ἔχοντα ὄνειδη οὗτοί με μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων εἰκόασι κατελεῆσαι, βουλευθέντων τε αὐτῶν **ἀποκτεῖναι** με οὗτοι ἦσαν οἱ διασώσαντες. Δεσμά τε ὕστερον καὶ κακὰ ὅσα τε καὶ οἷα τῷ σώματι ἠνεσχόμην, μακρὸν ἂν εἶη μοι λέγειν. Οὗ δὴ καὶ μάλιστ' ἐμαυτὸν ἀπωλοφυράμην· ὅστις τοῦτο μὲν ἐν ᾧ ἐδόκει ὁ δῆμος κακοῦσθαι, ἐγὼ ἀντὶ τούτου κακὰ εἶχον, τοῦτο δὲ ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὑπ' ἐμοῦ πεπονθῶς, πάλιν αὖ καὶ διὰ τοῦτ' ἐγὼ ἀπαλλύμην.

(Ἀνδοκίδου Περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου, 13 – 16)

Λεξιλόγιο

οὐκ ὀλίγω μοι παρὰ γνώμην ἠύρέθη: πολύ διαφορετικά απ' ὅ,τι ἠθελα

ἐνδεικνύω: καταγγέλλω

κωπέας: ξύλα για κουπιά

πλείστου ἄξιον ἐγένετο: με βοήθησε περισσότερο από καθετί

εἰς τοὺς θεοὺς ἔχοντα ὄνειδη: αν και τους θεούς είχα προσβάλει

εἶκα: φαίνομαι, μοιάζω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα από το κείμενο που σας δίνεται:
«Κατέπλευσα μὲν γὰρ ὡς ἐπαινεθσόμενος ... πλείστου ἄξιον ἐγένετο ἐν τῷ τότε».

(Μονάδες: 20)

Γ2. Στο παραπάνω απόσπασμα εκθέτονται από τον ομιλητή τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν όταν επέστρεψε στην Αθήνα. Να αναφέρετε τι συνέβη όταν πληροφορήθηκαν οι τετρακόσιοι την άφιξη του και πώς αντέδρασε ο ρήτορας. Να βρείτε τα αντίστοιχα χωρία και να τα αποδώσετε νοηματικά.

(Μονάδες: 10)

Γ3α. «*θόρυβος γὰρ δὴ τοιοῦτος ἐγένετο τῶν βουλευτῶν*»: Να μεταφέρετε την πρόταση στον άλλο αριθμό.

(Μονάδες: 4)

Γ3β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους των παρακάτω τύπων:

ἠύρέθη: το β' ενικό προστακτικής αορίστου β' στην ενεργητική φωνή

ἐζήτουν: το α' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

πᾶν: τη γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

ἐπέπρακτο: το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή

πλείστου: ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό

μάλιστ'(α): τον θετικό βαθμό του επιρρήματος

(Μονάδες: 6)

Γ4α. Να βρείτε τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω λέξεων και να αναφέρετε τον όρο που προσδιορίζουν: *βουλευταί, ὑμῖν, κἀγώ, ἀποκτεῖναι*.

(Μονάδες: 4)

Γ4β. «*«Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων οὐκ ὀλίγω μοι παρὰ γνώμην ἠύρέθη τὰ ἐνταῦθα πράγματα ἔχοντα. Κατέπλευσα μὲν γὰρ ὡς ἐπαινεθησόμενος ὑπὸ τῶν ἐνθάδε προθυμίας τε ἔνεκα καὶ ἐπιμελείας τῶν ὑμετέρων πραγμάτων»*»: Στο συγκεκριμένο απόσπασμα να βρείτε τις μετοχές και να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά (είδος – υποκείμενό τους)

(Μονάδες: 3)

Γ4γ. *εἰς γὰρ τοὺς θεοὺς ἔχοντα ὄνειδη οὗτοί με μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων εἰκόασι κατελεῆσαι*: Να βρείτε τον β' όρο σύγκρισης, να γράψετε πώς εκφέρεται και στη συνέχεια να γράψετε έναν άλλο, ισοδύναμο τρόπο εκφοράς του.

(Μονάδες: 3)

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!